

DANSK INSTITUT FOR INTERNATIONALE STUDIER
STRANDGADE 56 • 1401 København K
32 69 87 87 • diis@diis.dk • www.diis.dk

DIIS Brief

De lette krige og de hårde sejre

Mikkel Vedby Rasmussen
December 2004

Dette brief behandler spørgsmålet om, hvordan vestlige, særligt amerikanske, væbnede styrker i dag forholder sig til tab – blandt deres egne og blandt civile. Briefet diskuterer forskning på området og forholder denne forskning til krigen i Irak.

Mikkel Vedby Rasmussen, ph.d., er lektor ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Han har netop udgivet rapporten *This is Not the Enemy we War-Gamed: the Revolution in Military Affairs and the Boomerang Effect* hos DIIS. Dette brief opsummerer nogle af hovedkonklusionerne i denne rapport.

Denne publikation indgår i DIIS's Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier, som foretages på en bevilling fra Forsvarsministeriet

Lette krige

Efter afslutningen af den Kolde Krig var det kun de vestlige lande, og selvfølgelig først og fremmest den amerikanske regering, vilje og evne til at gribe ind i resten af verden, som afgjorde, hvorvidt og hvordan vestlige lande greb militært ind ville finde sted. Der var ikke længere en stormagt, som kunne true os til at lade være, nu var det kun os selv, der definerede omkostningerne ved en intervention og hvilke situationer, som var de omkostninger værd.

Krigen mod Irak i 1991 blev det første eksempel på denne nye situation, da Sovjetunionen, eller hvad der var tilbage af regimet på det tidspunkt, trådte tilbage og overlod sin gamle allierede til USA. Men Golfkrigen viste også, at set i militærhistoriens kølige lys var omkostningerne ved krig blevet meget lavere.

Efter Vietnam-krigen (1965-75) havde USA professionaliseret og effektiviseret sine væbnede styrker. Samtidig havde computerteknologien givet mulighed for at bruge våben langt mere præcist og styre den militære kampagne langt bedre. Golfkrigen viste resultatet. USA's væbnede styrker fremtvang en afgørelse på kort tid med meget få tab for amerikanerne og deres allierede. Hvor diverse eksperter og meningsdannere før krigen havde forudset, at den angribende part (USA) ville lede store tab i Kuwaits ørken, blev det efter krigen stadig mere alment accepteret, at krig kunne føres med relativt lave omkostninger både for dem, der bombede, og dem, som blev bombet.

RMA kalkulen

Der var sket en 'revolution i militære forhold' (RMA) mente mange, og denne revolution betød en ny kalkule for krig. Denne 'RMA kalkule', som Carl Conetta kalder den, betyder, at USA og dets allierede har meget få tab, mens modparten har mange tab.¹ For på trods af, at de nye våben er mere præcise end noget militærhistorien kan byde på, så er de også mere dødbringende. Conetta tvivler således ikke på, at det amerikanske militær kan undgå at forårsage betydelige civile tab og han mener, at man ignorerer de store tab blandt modstandernes militære styrker.

Conetta mener således, at de døde, krigens menneskelige konsekvenser, forsvinder fra de vestlige overvejelser om krige og deres konsekvenser. Vi, eller måske særligt amerikanerne, griber for let til våben, fordi vi kun tænker på konsekvenserne for os selv. Martin Shaw kalder det for 'risiko-overførselsmilitarisme'.² I Vesten viser tv-stationerne præcisionsbombninger set fra bombeflyets vinkel. Set herfra er der ingen mennesker, som lider, kun eksplosioner. Bomben kastes over 'et mål', ikke over mennesker. Men ser man Al-Jazeera eller en af de andre tv-stationer, som ser tingene fra 'målenes' perspektiv, ser det ganske anderledes ud. Her er menneskelig lidelse og død. Fra dette synspunkt er krigen ikke ren og teknologisk, men blodig og gammeldags.

Der er ingen tvivl om, at Conetta og Shaw har ret i, at fjendens ofre forsvinder ud af syne. En oplagt årsag er, at det amerikanske militær ikke længere opgør, eller i hvert fald ikke offentliggør, statistik over ikke-amerikanske soldater og civile dræbt under kamphandlinger. En årsag til disse manglende tal er, at amerikanerne ikke vil være bundet af tal for at vurdere resultater, som man var det i Vietnam. En anden årsag kan være manglende lyst til at udstille disse tal. Den væsentligste årsag er imidlertid, at det er utroligt svært at lave pålidelige opgørelser.

¹ Carl Conetta, *The Wages of War: Iraqi Combatant and Noncombatant Fatalities in the 2003 Conflict* (Cambridge, Mass.: Commonwealth Institute, 2003).

² Martin Shaw *Risk Transfer Militarism and Legitimacy of War after Iraq* [<http://www.theglobalsite.ac.uk/press/402shaw.htm>] (31 October, 2004).

Men er det rigtigt, at de vestlige lande glemmer krigens ofre? Er det ikke snarere tilfældet, at forventningen om den rene og højteknologiske krig betyder, at der stiller enormt høje og formentlig ganske urealistiske forventninger til, hvor lave de menneskelige omkostninger må krig være?

Fokus på tab

Fordi der siden Golfkrigen har været en forventning om, at krig var præcis og effektiv, bliver ethvert tab fra vestlig side og enhver fejlbombning eller fejlagtig nedskydning af civile hovedemnet på pressekonferencerne. Fordi tabene er så små, syner de af mere.

Ydermere har den nye militærteknologis præcision betydet, at vestlige ledere har kunnet understrege, at de ikke er i krig med fx Irak eller Afghanistans befolkning, blot i krig med regimet. Dette udsagn bliver undergravet af de uundgåelige billeder af civile, som er blevet bombet eller skudt.

Endelig så bygger RMA kalkulen på, at man kan føre krig med lave omkostninger. Mange af de interventioner, som er blevet foretaget efter den Kolde Krigs afslutning, ville formentlig ikke have fundet sted, hvis de vestlige regeringer skulle have betalt en højere pris i mænd og ressourcer. I dag fører vesten valgfrie krig og valget ville være betydeligt sværere, hvis omkostningerne var større.

Hvis betingelsen for, at Vesten vælger at (blive ved med at) føre krig, er lave omkostninger, er den bedste strategi for Vestens modstandere at øge omkostningerne. RMA kalkulen kan vendes mod Vesten, således at de lave omkostninger som var betingelsen for krig øges.

Irak og krigens omkostninger

Vi ser det ske i Irak for øjeblikket. Mon ikke mange af de lande, som sendte styrker til at besætte Irak, forventede en mission, der ville minde om Kosovo eller andre af de hårdere opgaver (fredsgennemtvingende/skabende operationer), som mange lande har bidraget til i 1990'erne. Opgaver, som har været farlige, men hvor risikoen aldrig har været over en vis, politisk acceptabel, størrelse.

De irakiske modstandsgrupper fornemmede hurtigt, at besættelsesstyrkernes svage punkt var at kun lave risici var politisk acceptable. Derfor begyndte modstandsgrupperne deres terrorkampagne mod FN, civile hjælpearbejdere, irakiske politifolk og andre svage mål. Efterhånden som voldsniveauet blev øget og stadig mere af besættelsens daglige arbejde blev overladt til soldater, blev også de truede. Polakker, japanere, danskere og andre af besættelsesmagterne har således lidt tab. Ungarerne og polakkerne har nu fået nok. De har bebudet, at de vil trække deres styrker hjem. I Danmark har oppositionen krævet en debat om, hvordan og hvor hurtigt de danske styrker kan trækkes hjem.

Amerikanernes dilemma er således, at de har brug for allierede for fortsat at besætte Irak, men de allierede vil kun hjælpe, hvis det ikke er for farligt. Den eneste måde, som amerikanerne kan mindske risiciene på, er ved at slå hårdt ned mod de modstandslommer, som stadig findes. Men det vil nødvendigvis øge tabene både blandt irakiske civile og amerikanske soldater. Og i en verden, som forventer ublodige krige er det ikke acceptabelt. Generalsekretær Kofi Annan advarede således amerikanerne mod at angribe Falluja og blev herhjemme støttet i den advarsel af Mogens Lykketoft, Socialdemokratiets formand.

Kravet om lave tab gør det svært at føre krig effektivt. Det paradoksale resultat af de humanitære krav kan således være at forlænge uroen og terroren i Irak, hvilket kan betyde flere dræbte end en håndfast og hurtig kampagne ville gøre.

RMA-kakulen gør det lettere at vælge krig, fordi man er sikker på at vinde med lave omkostninger for en selv. Men når man baserer sine kriterier for sejr på denne kalkule bliver man sårbar over for modstandere, der vil ofre alt for at øge ens omkostninger. Derfor kan krigen nok være let, men sejren er hård at sikre. I Somalia trak USA sine styrker ud, da amerikanske soldater blev dræbt. For at bevise, at man ikke vil gøre det i Irak, kan USA blive nødt til at acceptere tab i en lang periode og vise sig villig til at kæmpe i Iraks byer på trods af FN's henstillinger, simpelthen for at bevise, at man også er villig til at føre krig med høje omkostninger.

DIIS's Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier

Denne DIIS-publikation indgår i de Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier. Projektet, der er finansieret af Forsvarsministeriet, blev påbegyndt i 2000 og løber frem til 2009.

De Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier har fokuseret på EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, NATO og den såkaldte revolution i militære anliggender.

I en tid, hvor betingelserne for at føre sikkerhedspolitik og opnå sikkerhed forandres, finder DIIS det afgørende, at de forsvars- og sikkerhedspolitiske studier udnytter synergien mellem teoretiske overvejelser om sikkerhedens nye karakter og konkrete analyser af de nye krav til sikkerhedspolitik. Ydermere er det vigtigt at indholdet af en sådan afgørende ny dagsorden bliver formidlet til offentligheden.

Forskningsopgaver formuleres i samarbejde med Forsvars- og Udenrigsministeriet. Forskningen og konklusionerne af denne er uafhængige, og afspejler hverken de involverede ministeriers synspunkter eller en officiel DIIS-holdning til det givne spørgsmål.

Resultaterne af de Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier tager mange former – fra 'research briefs' til artikler i internationale videnskabelige tidsskrifter – for at leve op til vores mål om at foretage forskning af høj kvalitet og formidle denne til offentligheden.

Fagligt panel

Christopher Coker, Reader, London School of Economics and Political Science

Heather Grabbe, Research Director, Centre for European Reform

Lene Hansen, lektor, Københavns Universitet

Sten Rynning, lektor, Syddansk Universitet

Knud Erik Jørgensen, lektor, Aarhus Universitet

Ole Kværnø, Chef, Institut for Strategi, Forsvarsakademiet

Theo Farrell, Senior Lecturer, University of Exeter

Iver Neumann, seniorrådgiver, det norske udenrigsministerium, forskningsprofessor, NUPI

Mehdi Mozaffari, professor, Aarhus Universitet

Robert C. Nurick, Director, Carnegie Endowment for International Peace, Moscow

Mikkel Vedby Rasmussen, lektor, Københavns Universitet

Terry Terriff, Senior Lecturer and Director of the Graduate School of Political Science and International Studies, University of Birmingham

Ståle Ulriksen, vicedirektør og leder af FN-programmet, NUPI

Michael C. Williams, lecturer, University of Wales at Aberystwyth

Yderligere information

Yderligere information kan fås på DIIS's hjemmeside (www.diis.dk), eller ved at kontakte afdelingsleder Peter Viggo Jakobsen på tlf: 32 69 87 63 eller e-mail pvj@diis.dk.